

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 118/2023-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **obce Lemešany**, Lemešany 186, IČO 00 327 344, zastúpenej PALŠA a PARTNERI ADVOKÁTSKA KNNCELÁRIA spol. s r. o., Masarykova 13, Prešov, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Patrik Palša, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 8 Co 123/2019 z 30. novembra 2020 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 92/2021 z 27. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. decembra 2022 sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. V ústavnej sťažnosti navrhuje napadnuté rozsudky krajského súdu a najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu boli vydané v konaní, v ktorom sa fyzická osoba ako žalobca domáhal proti sťažovateľke (žalovanej) zaplata sumy 5 000 eur s príslušenstvom z dôvodu, že sťažovateľka bez právneho dôvodu užíva konkrétne špecifikované pozemky vo vlastníctve žalobcu, a to ako športový areál – futbalové ihrisko. Spornou okolnosťou bolo právne posúdenie režimu týchto nehnuteľností a výška primeranej náhrady za ich užívanie. Sťažovateľka sa v konaniach (neúspešne) bránila tým, že k týmto pozemkom má právo zodpovedajúce vecnému bremenu, pričom poukazovala na § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“), ktorý ustanovuje, že ak nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti

tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou užívanému vlastníkom stavby dňom účinnosti tohto zákona v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok.

3. Krajský súd napadnutým rozsudkom č. k. 8 Co 123/2019 z 30. novembra 2020 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 24 C 144/2016-251 zo 10. júla 2019, ktorým sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 5 000 eur s príslušenstvom od 21. júla 2016 do zaplatenia, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

4. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom č. k. 2 Cdo 92/2021 z 27. októbra 2022 dovolanie sťažovateľky proti uvedenému rozsudku krajského súdu zamietol podľa § 448 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pretože nezistil namietanú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP ani sa nestotožnil s námietkou, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP (právna otázka nebola sťažovateľkou konkretizovaná, pozn.).

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] tvrdí, že rozhodnutiami všeobecných súdov v napadnutých konaniach došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie. Opakujúc argumenty, ktoré vzniesla v konaniach pred všeobecnými súdmi, sťažovateľka zastáva názor, že napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov sú arbitrárne a že pre správne rozhodnutie o týchto sporoch sú podstatné zámer a vôľa normotvorcu upraviť predmetné právne vzťahy (nedostatočne riešené či neriešené v podstate od roku 1990) zákonom č. 66/2009 Z. z.

6. Okrem toho sťažovateľka namieta, že krajský súd rozhodol o týchto sporoch v rozpore s vlastnými rozhodnutiami v obdobných veciach vedených pod sp. zn. 4 Co 98/2019, sp. zn. 6 Co 12/2021 a sp. zn. 2 Co 31/2021, z ktorých vyplýva, že § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je potrebné vykladať tak, že *„ak niet zmluvného práva, z ktorého by vyplývalo oprávnenie užívať dohodnutý pozemok, vzniká zo zákona obci právo užívať pozemok, a to na základe zákonného práva z vecného bremena. Vzniká teda samostatné vecné bremeno ex lege dňom zániku existencie zmluvného práva bez ohľadu na to, či k nemu došlo pred alebo až následne po účinnosti tohto zákona.“*

7. Sťažovateľka poukazuje aj na judikát najvyššieho súdu R 8/2016, v ktorom ustálil, že odplata za zákonné vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) je jednorazová, a to platí analogicky aj na iné prípady vzniku zákonných vecných bremien, za ktoré patrí povinným osobám jednorazová náhrada.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými rozsudkami krajského súdu a najvyššieho súdu, ktoré sťažovateľka považuje za arbitrárne a nezákonné z dôvodu neaplikovania zákona č. 66/2009 Z. z. (resp. jeho § 4) na napadnuté konania.

9. V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy (čl. 141 ods. 1 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

10. Dodržiavanie ústavy orgánmi verejnej moci nemožno vzťahovať len na strohé rešpektovanie jej jednotlivých článkov. Generálna interpretačná a realizačná klauzula ustanovuje, že výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Výklad každej právnej normy (právneho predpisu) musí byť konformný s ústavou ako základným zákonom štátu s najvyššou právnou silou. V prípade, že vec pripúšťa rôzny výklad, orgán aplikujúci právo je v konkrétnej veci povinný uprednostniť ústavne konformný výklad, čo sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na interpretáciu právnych noriem týkajúcich sa občianskoprávných vzťahov upravených Občianskym zákonníkom, resp. osobitnými zákonmi.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu:

11. K napadnutému rozsudku krajského súdu ústavný súd konštatuje, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

12. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu disponovala sťažovateľka opravným prostriedkom – dovolaním. O dovolaní bol oprávnený a povinný rozhodnúť najvyšší súd ako súd nadriadený. Sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením. Sťažovateľka teda využila možnosť podania mimoriadneho opravného prostriedku proti napadnutému rozsudku krajského súdu, o ktorom bolo aj rozhodnuté.

13. Dovolanie predstavovalo účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého najvyšší súd poskytoval ochranu základným právam i právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľka namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu (m. m. II. ÚS 551/2022, II. ÚS 558/2022).

14. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v časti namietajúcej porušenie označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

15. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že uznesením č. k. IV. ÚS 677/2022-14 z 20. decembra 2022 odmietol ako zjavne neopodstatnenú skutkovo a právne identickú ústavnú sťažnosť sťažovateľky, pričom v odôvodnení rozhodnutia (okrem iného) konštatoval, že *«Cieľom a zmyslom zákona č. 66/2009 Z. z. je usporiadať dovtedy neusporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom pod stavbami, ktoré boli delimitované na obce a vyššie územné celky v rámci reformy verejnej správy. V dôsledku tejto reformy sa obce a vyššie územné celky stali vlastníkami stavieb, ak však štát nebol vlastníkom pozemkov pod stavbami, pozemky pod stavbami do ich vlastníctva neprešli. Zákon č. 66/2009 Z. z. upravuje v zásade dva spôsoby, ako usporiadať vlastnícke vzťahy k pozemkom pod stavbami, ktoré prešli do vlastníctva obcí a vyšších územných celkov. Prvým je zámenná zmluva, prostredníctvom ktorej obec alebo vyšší územný celok zamení pozemok pod stavbou za iný pozemok toho istého druhu a v tom istom katastrálnom území. Druhým spôsobom je postup podľa zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 330/1991 Zb.“). Konkrétny postup týkajúci sa jednoduchých pozemkových úprav vykonávaných na usporiadanie vlastníckych a užívacích pomerov k pozemkom pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, je aktuálne upravený v § 8i zákona č. 330/1991 Zb. V § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. je upravené zákonné vecné bremeno, ktoré vzniká na pozemkoch pod stavbami, ktoré prešli do vlastníctva obcí a vyšších územných celkov. Z odseku 2 tohto ustanovenia vyplýva, že zákonné vecné bremeno je dočasné riešenie, a to pokiaľ nedôjde k pozemkovým úpravám v príslušnom katastrálnom území. Je teda zrejmé, že obce alebo vyššie územné celky sa mohli a mali odo dňa účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. od 1. júla 2009, zamerať na usporiadanie vzťahov k pozemkom pod ich stavbami. Tento zákon im dal konkrétne možnosti, ako tieto právne vzťahy usporiadať. Vznik zákonného vecného bremena je určitým núdzovým a dočasným riešením pre situácie, ak k pozemku neexistoval žiaden iný právny vzťah. Ak však takýto vzťah existoval, ako v tomto prípade, vecné bremeno zo zákona nevzniklo. Sťažovateľka tak ako obec mala právo tento pozemok užívať a počas trvania tohto vzťahu mala a mohla usporiadať vzťah s vlastníčkou sporného pozemku postupom podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. tak nie je mienené na trvalé usporiadanie vzťahov k pozemkom pod stavbami obcí*

a vyšších územných celkov. Zmyslom tohto zákona je upraviť spôsob ako vlastníkom pozemkov pod stavbami obcí a vyšších územných celkov poskytnúť adekvátnu náhradu za ich pozemok (zámenou alebo spôsobom podľa zákona č. 330/1991 Zb.). Obec má v zmysle § 8i zákona č. 330/1991 Zb. právo iniciovať konanie o pozemkových úpravách, prípadne sa môže s vlastníkom dohodnúť aj inak. Tieto možnosti jej príslušná právna úprava ponúka účinnosťou zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. už od 1. júla 2009. Pokiaľ tak sťažovateľka dosiaľ neurobila a vzájomné vzťahy s vlastníčkou pozemku neusporiadala, je potrebné, aby uhradila žalobkyni primeranú odplatu za užívanie jej pozemku. Sťažovateľka neuviedla, či a prípadne s akým výsledkom sa pokúsila o usporiadanie vzájomných vlastníckych práv so žalobkyňou, a preto nemožno hovoriť o tom, že išlo o úmysel zákonodarcu, ktorý mienil upraviť vznik zákonného vecného bremena aj po zániku iného vzťahu k pozemkom. Treba pripustiť, že iné právo k pozemku mohlo zaniknúť aj krátko po účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., avšak pokiaľ zákon vznik vecného bremena podmieňuje jasnou a určitou podmienkou (neexistencia iného vzťahu k pozemku ku dňu účinnosti zákona), nie je možné ju výkladom rozšíriť, najmä ak má ísť o vznik vecného práva k cudzej veci. Sťažovateľka od r. 2009 nedokázala usporiadať vzťah pod stavbou ihriska a domáha sa akceptovania záveru, že má na pozemku vecné bremeno. Vecné bremeno rozhodne nebolo mienené ako trvalé usporiadanie vzájomných vzťahov, ale len do vykonania pozemkových úprav v príslušnom katastrálnom území (§ 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z.).».

16. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zastáva názor, že vecné bremeno na pozemkoch žalobcov v jej prospech vzniklo podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. a že za zákonné vecné bremeno patrí oprávneným osobám len jednorazová náhrada.

17. Ústavný súd v súvislosti s právnym posúdením napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ktorý sa so závermi napadnutého rozsudku krajského súdu stotožnil, preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu a zistil, že z jeho odôvodnenia jasne vyplýva, z akého skutkového stavu vychádzal, aké právne predpisy aplikoval, ako ich vyložil, ako aj to, prečo neakceptoval právnu argumentáciu sťažovateľky. Právny záver krajského súdu, že ak by malo vecné bremeno vzniknúť po zániku iného zmluvného vzťahu k pozemku, muselo by to vyplývať zo zákona, je aj podľa druhého senátu ústavného súdu ústavne konformný a udržateľný, preto nevidí žiaden dôvod, aby sa odklonil od záverov štvrtého senátu ústavného súdu uvedených v jeho skoršom uznesení č. k. IV. ÚS 677/2022-14 z 20. decembra 2022. V súvislosti s uvedeným právnym záverom krajského súdu nie je otázka jednorazovej peňažnej náhrady za vecné bremeno podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. relevantná.

18. Za ústavne konformné a udržateľné považuje ústavný súd aj závery najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľky. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnený, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu, nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku.

19. Pokiaľ sťažovateľka poukazuje na judikát najvyššieho súdu R 8/2016, tento nie je aplikovateľný na daný prípad vzhľadom na predmet a rozsah jeho úpravy podľa § 1 zákona č. 182/1993 Z. z.

20. Medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky

v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2023

Euboš Szigeti
predseda senátu